

# Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“

## Информация

**Откриване / Приключване:** 25.05.2022 г. - 24.06.2022 г. Неактивна

**Номер на консултация:** #6801-K

**Област на политика:** Правосъдие и вътрешни работи

**Тип консултация:** Акт на Министерския съвет

**Вносител:** Министерство на правосъдието

**Тип носител:** Национално

---

Действащата Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“ е приета с Постановление № 75 на Министерския съвет от 1996 г. Макар че в периода след това са внасяни изменения в нейното съдържание, по същество тя се явява неспособна да отговори в достатъчно висока степен на развиващите се обществени отношения, да постигне, да предпостави изисквания за по-ефикасно комплексно обучение. Тази секторна наредба е актът, който има определящо значение за оформянето на модела, в който протича обучението по специалността „Право“. Същевременно, следва да се отчита, че относими към юридическото образование са и редица други нормативни актове, например Закона за висшето образование, Закона за развитието на академичния състав в Република България, Закона за съдебната власт, Наредба № 1 от 2019 г. за придобиване на юридическа правоспособност. Освен взаимната им обвързаност и необходимата съгласуваност, това положение предполага съобразяването с вече поставени рамки, валидни за всички изучавани в Република България специалности. Предложението за приемане на нова Наредба и съществените изменения спрямо действащата такава, се базират съдържателно на заключенията относно необходими и едновременно-възможни мерки за повишаване качеството на юридическото образование. Извън тази регулация остават мерки, попадащи в обхвата на други нормативни актове или в полето на дискреция на висшите училища. Необходимо е да се отчита, че специалността „Право“ като специалност от регулираните професии и предвид отговорността на юриста с оглед на ролята му да способства и съблюдава върховенството на правото, е натоварена с очаквания да отговаря на високи изисквания. Предвид гореизложеното, налага се извод за нужда от предприемане на реформа в юридическото образование.

## Отговорна институция

### Отговорна институция

#### Министерство на правосъдието

Адрес: София, София, ул. Славянска 1

Електронна поща: [priemna@justice.government.bg](mailto:priemna@justice.government.bg)

### Начини на предоставяне на предложения и становища

- Портала за обществени консултации (изисква се регистрация чрез имейл);
- Електронна поща на посочените адреси;
- Системата за сигурно електронно връчване <https://edelivery.egov.bg/> (изисква се квалифициран електронен подпис или ПИК на НОИ);
- Официалния адрес за кореспонденция.

### Документи

#### Пакет основни документи:

[Справка за отразяване на предложенията и становищата - вер. 1.0 | 05.07.2022](#)

[Становище на БАИТ - вер. 1.0 | 27.06.2022](#)

[Становище на БИПИ - вер. 1.0 | 24.06.2022](#)

[Становище на представители на академичната общност - вер. 1.0 | 24.06.2022](#)

[Становище от д-р Младен Младенов - вер. 1.0 | 21.06.2022](#)

[Становище от проф. д.ю.н. Райна Николова - вер. 1.0 | 21.06.2022](#)

[Становище от дирекция „Модернизация на администрацията“, администрация на Министерския съвет - вер. 1.0 | 25.05.2022](#)

[Частична предварителна оценка на въздействието към проекта на акт - вер. 1.0 | 25.05.2022](#)

[Проект на мотиви към акта - вер. 1.0 | 25.05.2022](#)

[Проект на Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“ - вер. 1.0 | 25.05.2022](#)

[Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по](#)

---

**Консултационен документ:**

---

**Справка становища:**

---

**Коментари**

[Коментари \(pdf\)](#)

[Коментари \(csv\)](#)

**Автор:** Тест Тестов (27.06.2022 10:45)

Становище БАИТ

<div>Изм. № 070/22.06.2022

г.</div><div>Становище</div><div>от</div><div>Българска асоциация по информационни технологии /БАИТ/</div><div>Относно: публикувания за обществено обсъждане проект на Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността &bdquo;Право&ldquo; и професионална квалификация &bdquo;юрист&ldquo;.</div><div>Уважаеми дами и господа,</div><div>Българската асоциация по информационни технологии (БАИТ) е най-голямата, най-представителна и влиятелна браншова организация в сферата на информационните и комуникационни технологии в България.</div><div>За постигане на своята мисия, БАИТ работи активно за изграждането на информационното общество в Р. България, както и за развитието на българската ИКТ индустрия. С постоянен интерес следим развитието на обществените отношения в електронна среда, като нашите членове участват в развитието на тези отношения чрез създаването на услуги и продукти, включително на иновативни решения.</div><div>Бързото навлизане на цифровите технологии в икономиката и обществото без съмнение влияе върху развитието и конкурентоспособността на българския бизнес. Стратегическите документи на ниво ЕС дефинират конкретни области на политики за въздействие насочени към цифровото бъдеще на Европа. До 2030 г. три от четири дружества следва да използват компютърни услуги &bdquo;в облак&ldquo;, големи информационни масиви и изкуствен интелект, над 90 % от МСП следва да достигнат поне базово равнище на цифров интензитет, а броят на стартиращите предприятия в ЕС, достигнали пазарна стойност от 1 милиард щатски долара, (наричани &bdquo;еднорози&ldquo;) следва да се удвои. До 2030 г. всички ключови обществени услуги следва да бъдат достъпни онлайн, всички граждани ще имат достъп до своите електронни медицински досиета, а 80 % от гражданите следва да използват електронни решения за установяване на самоличност (eID).1 Посочените политики се реализират със поредица от законодателни инициативи,

които засягат електронна търговия, предоставянето на цифрови услуги и цифрово съдържание, онлайн платформите, онлайн търсачките, които поставят сериозни изисквания към доставчиците с цел защита правата на потребителите.

1 Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions, 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade, Brussels, 9.3.2021 COM(2021) 118 final;

София 1040, бул. Драган Цанков 36, ИНТЕРПРЕД, офис 339, тел: 02/9461513, 02/9461451, e-mail: bait@bait.bg; www.bait.bg

Стр. 2 / 2

На фона на този изключителен динамизъм, все повече става очевидна липсата на квалифицирани юристи, които да разбират същността на цифровите технологии и възможностите им за пряко рефлекторно въздействие върху обществените отношения.

Това води до невъзможност за създаване на качествено законодателство в тази предметна област, както и затруднения на юристите при неговото прилагане /публичен сектор, адвокати, правораздавателни органи/. Правната регулация продължава да се създава директно чрез европейското законодателство или като отговор на признати от съюза приоритети. Дори регулацията на вътрешни за държавата отношения, като електронното правителство, не осигурява безпроблемното ѝ прилагане, което се отразява негативно върху развитието на ИКТ бизнеса.

В този контекст, ясно се очертава като необходимост българските ИКТ компании да разполагат с:

1. Ясна и непротиворечива регулаторна рамка в предметната област, която да гарантира предсказуемост, сигурност и устойчивост на нормативните режими и е гаранция за зачитане на правата и свободите на лицата във виртуална среда.
2. Подготвени юристи в областта на цифровите технологии и иновации, изкуствен интелект, големи данни и т.н, което да даде възможност на компаниите в сектора да разчитат на компетентна правна експертиза, както при разработването на нови продукти и услуги и тяхното извеждане на пазара, така и за защита при съдебни спорове.

В тази връзка прави впечатление, че в публикувания за обществено обсъждане проект /чл. 6/ не са посочени дисциплини, които да разглеждат взаимодействието между право и технологии. Според нас, базовите познания за информационното общество са абсолютна необходимост за всеки юрист и трябва да се придобиват още в университета.

Ето защо, считаме че следва да се предвиди изискване към българските университети да осигурят такова обучение за студентите си по специалност „Право“.

Надяваме се, че предложението ни ще бъде съобразено и ще намери място в окончателния вариант на наредбата.

С уважение:

Весела Калъчева,

Изпълнителен директор на БАИТ

**Автор:** Маргарита Хубенова (23.06.2022 22:33)

Право на информационното общество

Подкрепям инициативата за цялостно преразглеждане на правилата за обучение на студенти по специалност „Право“. Учебните дисциплини, които се преподават, имат ключово значение за постигането на адекватно на нуждите на обществото /а и на пазара на труда/ обучение. Включеният в чл. 6 от проекта на наредбата списък със задължителни учебни дисциплини, не е достатъчен за постигане на тази цел,

защото не съдържа дори една дисциплина, посветена на правното регулиране на информационното общество.

Такава дисциплина липсва и в сега действащата наредба. В резултат, голяма част от завършилите юристите не познават дори основни институти като електронен документ и електронен подпис. Регулирането, съответно прилагането на европейска уредба на по-нови или сложни технологии, в Р. България си остава утопия.

Същевременно, посоката на общественото развитие е ясно зададена – към цялостна и пълна дигитализация. В момента такава не е налице и никога няма да бъде налице, докато в процеса на трансформацията не бъдат включени квалифицирани и компетентни юристи, които разбират разликите между действието на правото в традиционна и виртуална среда, и които са в състояние да извършат дигитализация без тоталното погазване на принципа за правовата държава, залегнал в Конституцията.

Към настоящия момент, обществото функционира в традиционна и във виртуална среда. Правото регулира отношения в традиционна и виртуална среда. Студентите по право в България изучават само правото на традиционната среда.

**Време е тази ситуация да се промени и в обучението на студентите по „Право да бъде включена като задължителна дисциплина изучаването на „Право на информационното общество“.**

В тази връзка с група колеги инициирахме петиция, която събира значителна подкрепа. Може да видите пълния текст на петицията на следния адрес:  
<https://www.peticiq.com/367057>.

Петицията е отворена /и ще бъде отворена/ и след изтичане на срока за обществени консултации, защото дискусията по темата следва да продължи.

**Автор:** Константин Пехливанов (23.06.2022 11:44)

Поддръжка на доводите на проф. Николова за Административно право - специална част

Напълно поддържам доводите на проф. Николова за важността на Административно право - специална част в съвременните условия. В България продължаваме да сме умствено контузени от студентските си спомени за дебелия томове и кошмарните изпити по цивилистика и пеналистика. Административното - ще го набутаме там някъде, та каквото ще да става в съвременния живот.

Адмирации за проф. Николова за качествения статистически анализ! По идея това трябваше да го направи самата експертна група към МП, но - кой колкото си може.

**Автор:** Елена Узунова (21.06.2022 10:06)

Опит от Англия

Завърших ОКС "бакалавър" Право в Оксфорд, Англия през 2013 година и към 21/06/2022 дипломата ми все още не се признава в родината ми. Тук изложеният проект не променя основите на предходния режим, а само видоизменя няколко подробности, видимо незначителни за общата картинка. Позволявам си да изложа няколко предложения за допълване на проекта.

## 1. Прием

Не е вариант да се прехвърли отговорността по създаване на условията и критериите върху университетите, най-малкото защото така няма да се решат проблемите с корупцията и бълването на некомпетентни юристи от цялата страна.

В изложеният проект е заложен и друг вариант, в който отново се взимат предвид зрелостните изпити, а кандидатстудентската кампания в университета по същество остава същата - само изпит, при това писмен. Изненада за мен беше, че е премахнат изпитът по История, тоест критериите не само не са затегнати, а приемът става по-лесен. Не са добавени абсолютно никакви признаци за **измерване на личностните качества** на студентите, които като критерии по настоящата система са заложили за проверка чак при държавния изпит.

Би следвало при прием да има изисквания за:

- прилагане на мотивационно писмо до отдел "Прием студенти", за да се установи дали студентът е достатъчно мотивиран, знае защо иска да учи право и дали изобщо може да завърши;
- за извънкласни дейности - благотворителност, шах дом, стажове;
- за препоръки от учители или практикуващи юристи;
- интервю от отдел "Прием студенти".

Не би следвало конспектът за приеман изпит по БЕЛ да включва само учебната програма от средните училища, а да се изготви централизиран изпит по юридическо мислене и логика, проверяван от Министерство на правосъдието или специализиран тест център.

## 2. Задължителни дисциплини

Намалянето на дисциплините от 30 на 22 и увеличаването на хорариума за някои от тях е странно решение. Има логика да се учат основните институти и вече който иска да специализира в даден отрасъл, да си добави желаните дисциплини факултативно. Но от друга страна, следвайки тази логика системата би могла да изглежда по различен начин:

- Първи курс - въведение (история, обща теория, Конституционно, право на ЕС и организация на институциите);
- Втори курс - материално право (гражданско, наказателно, административно);
- Трети курс - процес (граждански, наказателен, административен),

- Допълнение по време и на трите курса - обучение по минимум един чужд език, стажове и факултативни дисциплини;
- Лятото след трети курс - завършване.

Също, би следвало обучението по Информационно право да бъде задължителна дисциплина. Сами знаете колко сме назад с регулирането на технологиите, овладяването на кибер престъпността и видовете ѝ, но това е предмет на друга тема.

### 3. Завършване

В 21 век не е нормално да има само един начин на завършване, който изрично да включва държавни изпити. В настоящия проект кредитната система е вписана напълно формално и не се утилизира.

Би следвало да се завършва чрез:

- Държавни изпити;
- Дисертационен труд; или
- Постигнат брой кредити.

Като последният начин да не допуска студентите до определени професии, но да разрешава продължаването в друга специалност на обучение.

### 4. Признаване на дипломи от чужбина

Макар и да съм засегната от сегашната система, която начертава да се признава период на обучение на завършилите ОКС "бакалавър" Право и ни изпращат да "доучваме" в български ВУЗ, не мога да изключа пристрастието си към дори практикуващи адвокати, които де факто не получаваме признание за труда си.

Настоящият проект не променя системата за нас и би следвало да залегне като точка за обсъждане въпросът дали след като в някои държави като Англия и САЩ е напълно достатъчна бакалавърската степен за достъп до професионална квалификация "Юрист" и всяка следваща степен е единствено бонус на пазара на труда в тези държави, защо в България всички тези юристи няма да получат възможност да преподават в нашите ВУЗ-ове или да представляват клиентите си и у нас?

**Автор:** Христо Марков (03.06.2022 11:21)

становището на трима професори

Поставям на вниманието ви становището по проекта за наредба на трима водещи преподаватели – проф. Огнян Герджиков, проф. Иван Тодоров и чл.-кор. на БАН проф. Иван Русчев, което е публикувано в Българския правен портал Lex.bg и

следва да бъде взето предвид от авторите на проекта.

<https://news.lex.bg/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b5%d0%ba%d1%82%d1%8a%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b1%d0%b0-%d0%b7%d0%b0-%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%ba%d0%be%d1%82%d0%be/>

**Автор:** Константин Пехливанов (28.05.2022 14:12)

Последно, че стана дълго

Чл. 11 трябва да отпадне. Махнете това чуждоезиково обучение и не занимавайте ЮФ с несовствени неща. Това е лична работа и интерес на студента - или липса на интерес. Напълно неуместна е „общоезикова подготовка“ на лице, което е завършило средно образование, когато му е било времето да учи чужд език. Относно чужд език с юридическа насоченост – много съмнително е къде факултетите ще намерят юристи-лингвисти за качествено провеждане на тези занятия. Обучението не завършва с признат сертификат, който да послужи на студента. За какво е всичко това?

§ 12, т. 2 ПЗР да отпадне. При срок на ОК до 24.6 вече няма технологично време да се променят учебните планове за следващата година.

**Автор:** Константин Пехливанов (27.05.2022 23:53)

По принципните промени

Съмнителна и необоснована по Закона за висшето образование е формата на „специализирана магистърска програма“ (чл. 1, ал. 3 от проекта). Според чл. 42 ЗВО и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени "бакалавър", "магистър" и "специалист" (ПМС 162/2002 г.) ОКС магистър се придобива като надграждане над бакалавърска степен или при завършване на цялостен курс с най-малко 5 г. продължителност и 300 кредита. Що за форма е „магистър след магистър“ или „специализиран магистър“? Ако това се въведе, то ще изисква минимум изменение на ЗВО. Разбирам желанието на факултетите да печелят пари, но никой не им забранява това и днес - специализация след придобита ОКС е форма на обучение, която и днес се предвижда в ЗВО (чл. 66, ал. 4).

Допълнителни практически въпроси:

- ЗВО позволява на едно лице да ползва държавно субсидирана форма веднъж за ОКС. Това означава ли, че „специализираният магистър“ ще може да следва само в платена форма на обучение?

- Разкриването на такава допълнителна магистърска програма подлежи ли на отделна акредитация от НАОА или влиза в акредитацията на проф. направление 3.6 Право? Или пак ще изживат ръцете на факултетите да заплащат по 3400 лв. такса за акредитация на всяка такава програма?

Спрямо първия проект е променен чл. 5, ал. 2, който изискваше минимален хорариум при задочното обучение. Първият вариант предвиждаше 80%, което беше нереалистично. Сега минимумът е 60%. Ако отпадне това, значи отиваме на общата Наредба за ОКС - задочно обучение при хорариум не по-малко от 50% от хорариума на редовното обучение, правилно ли разбирам?

Идеята за едновременен държавен изпит има своята логика, но е трудно осъществима. 9 факултета правят изпити едновременно. Да допуснем, че всеки има средно 4 изпитни комисии. Това са 36 изпитни комисии, 72 хабилиитирани преподаватели, от тях 36 външни. Ще намерим ли толкова? Министерството направило ли е разчети на възможността за това?

Ако това стане, поне да отпадне държавния изпит за правоспособност, който се оказва излишен.

По приема не коментирам, там вече е решено.

**Автор:** Константин Пехливанов (27.05.2022 23:49)

Странности при дисциплините

чл. 6, ал. 2) - тук е традиционната вакханалия и демонстрации чия терца цака карето на другия. Някои озадачаващи неща:

- Традиционната дисциплина „История на българската държава и право“ е преименувана на „История на държавата и правото“ – това грешка в текста на проекта ли е или е направено с някаква цел? Ако е направено с цел признаване на образование, придобито в друга държава, тя може да се постигне по друг начин.
- Неоправдано малък е хорариумът на Административен процес (90 часа, от тях поне 30 са за упражнения). Почти няма дисциплина с по-малък хорариум, като че това е нещо маргинално. Авторите на проекта можеха да попитат в някой административен съд колко и какви дела отиват там, при това има производства и извън адм. съдилища. В същото време Граждански процес – 180 часа, Наказателен процес – 165 часа. Личи си как авторите помнят студентските си стракове и дебелите учебници. Преподавателите по административно право и процес пишат тънки учебници и не плашат толкова студентите, така че как да им е. Интересно е, че министърът на правосъдието обоснова завишаването на часовете по Наказателен процес с общественото чувство за несправедливост. Обаче общественото чувство за работата на администрацията е явно превъзходно, така че Административния процес

няма какво толкоз да му се учи. При това се твърди, че трябва да се набляга на практическите умения. **Предложение - хорариумът на трите процесуални дисциплини трябва да е еднакъв.**

Разделението на Административно право и административен процес да не се предлага като голямо постижение. Това е ликвидация на очевиден абсурд.

- Необоснован е обемът на дисциплината „Право на ЕС“. Правилно чл. 6, ал. 3 постановява, че „В програмите на съответните учебни дисциплини се включва преподаване и на правото на Европейския съюз“, това отдавна е задължително. Сега дори в Обща теория на правото преподавателят трябва да пояснява актовете на ЕС в йерархията на източниците на правото. При това положение „Право на ЕС“ се свежда до история на европейската интеграция и правен режим на институциите на ЕС. За това 135 часа не са необходими. Да се върне на предния хорариум.
- Финансово право – 75 ч. Тук не ми се коментира. Никой не си е спомнял това какво е, никой не е погледнал западен учебник. Резултат – режи му квитанциите. Да се върне поне предният хорариум.
- Необосновано е въвеждането на дисциплината Организация на правосъдието и правозащитните институции– 75 часа. Това сега започва от Конституционно право, минава през Административно (специална част), продължава в процесуалните дисциплини. Къде ще я поставим систематично тази дисциплина в учебния план?

Чл. 7, ал. 2 (преподаване на задължителна дисциплина от нехабилитирано лице) трябва да отпадне. Що за факултет ще е, ако по ядрото на обучението по специалност „Право“ не може да осигури хабилитирани преподаватели по  $\frac{1}{4}$  от дисциплините?

По чл. 8, ал. 1 (избираеми дисциплини, които трябва да се зложат задължително в учебния план. Има някаква небалансираност в проекта – 21 задължителни дисциплини и 16 избираеми, които задължително да се зложат в учебния план (по действащата сега наредба са само седем). Доколкото такива дисциплини осигуряват задълбочаване в подготовката на заинтересувани студенти, според мен чл. 8, ал. 1 спокойно може да отпадне и факултетите да решават сами какво да включват като избираеми дисциплини.

„Академично писане“ не може да бъде избираема дисциплина в специалност „Право“ по определенията на проекта и на Наредбата за държавните изисквания към ОКС. Това може да бъде факултативна дисциплина.

**Автор:** Елисавета Новакова (25.05.2022 19:04)

Сит.о и по живо по здраво

Предлагам по пример на други европейски страни всеки да има правото да започне да учи право и университетските преподаватели да направят ситоТо за подбор, като в рамките на няколко семестъра голяма част от желаещите да отпаднат по свое желание или по принуда.

Предлагам по пример на други европейски страни всеки учител да има елементарни познания по правни въпроси, както и задълбочени познания по конституционно право. Защо ли конституционно право?! За да могат да защитават правата на деца, а и за да могат един ден да пишат конституционни жалби в ролята си на граждани.

## История

**Начало на обществената консултация - 25.05.2022**

**Приключване на консултацията - 24.06.2022**

**Справка за получените предложения**

Справка или съобщение.

**Окончателен акт на Министерския съвет**

---